

Concerttoelichting

TSJAIKOVSKI MET SIMONE LAMSMA

.....

DO 17 MAART 2022 • 20.15 UUR

VR 18 MAART 2022 • 20.15 UUR

ZO 20 MAART 2022 • 14.15 UUR

ROTTERDAMS
PHILHARMONISCH
ORKEST

PROGRAMMA

dirigent **Stanislav Kochanovsky**
viool **Simone Lamsma**

Valentin Silvestrov 1937
Stille Musik: Abendserenade [2002]

Modest Moesorgski 1839-1881
Nacht op de kale berg [1867]

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski
1840-1893
Concert voor viool en orkest in D,
op. 35 [1878]
• Allegro moderato
• Canzonetta. Andante
• Finale. Allegro vivacissimo

Pauze

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski
Symfonie nr. 1 in g, op. 13
'Winterdromen' [1866-68/1874]
• Allegro tranquillo
• Adagio cantabile ma non tanto
• Scherzo. Allegro scherzando
giocoso
• Finale. Andante lugubre – Allegro
maestoso

Einde concert circa 22.35/16.35 uur

Vorige uitvoeringen door ons orkest:
Silvestrov Abendserenade: eerste uitvoering
Moesorgski Nacht op de kale berg: jun 2015, dirigent Josep Vicent
Tsjaikovski Vioolconcert: dec 2015, viool Joshua Bell, dirigent Pablo Heras-Casado
Tsjaikovski Eerste symfonie: dec 2012, dirigent Andrey Boreyko

Een uur voor aanvang van het concert geeft trombonist Remko de Jager een inleiding op het programma, toegang € 5. Kaartjes zijn aan de zaal te verkrijgen tegen pinbetaling. Voor Vrienden is de inleiding gratis.

cover: In de bossen buiten Moskou
© Joelia Micheikina

Stille Muziek

Als een betuiging van solidariteit aan Oekraïne openen we dit concert met Abendserenade, het tweede deel uit Stille Musik van de Oekraïense componist Valentin Silvestrov. 'Stille Musik', zegt de componist zelf, 'staat wat mij betreft voor metaforische stilte. Metaforisch, omdat de melodie een symbool is van iets wat niet kan worden uitgedrukt. Ik noem het "bloemen, geplukt in de Elysese velden". Je kunt het beschouwen als schaduwmuziek, want de contouren zijn hier net zo belangrijk als in een schimmenspel. In de muziek zijn de contouren de melodie.'

WAT TOCH GESPROKEN WIL WORDEN

Grenzen in de kunst zijn er om op te rekken, te overstijgen en te slechten. Deze gedachte inspireerde componisten door de eeuwen heen om nieuwe en vernieuwende muziek te schrijven. Maar als tijdgenoten er nog niet klaar voor waren, belandden vooruitstrevende partituren eerst in de la als moeilijke, ingewikkelde, onspeelbare of weinig overtuigende composities.

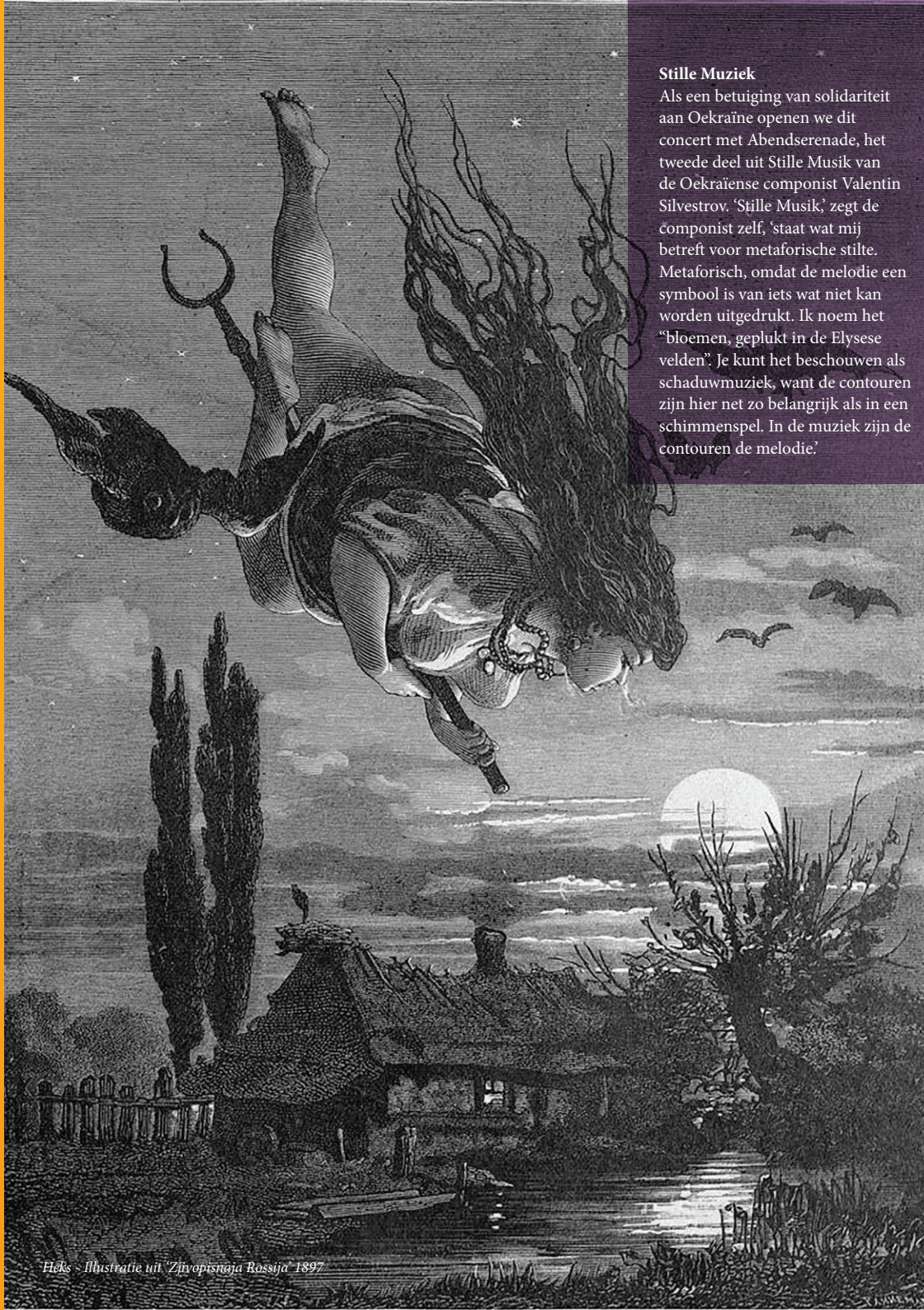
Modest Moesorgski is een van die componisten die hun tijd vooruit waren. Hij is ook de componist die 'voor zijn bestwil' door zijn eigen collega's en muziekvrienden uit het Machtige Hoopje voortdurend werd 'gecorrigeerd' en 'verbeterd'. Vooral Balakirev en Rimski-Korsakov deden veel moeite om Moesorgski's muziek aan te passen en haar tot destijds geldende normen en vormen terug te brengen. Een van deze vanuit de beste bedoelingen aangepaste en bewerkte composities is *Nacht op de kale berg*. De oorspronkelijke versie uit 1867 was binnen twaalf dagen klaar, maar bleef tot 1968 onuitgevoerd in het archief van Moesorgski.

Grenzeloos onstuimig

De enthousiaste componist was aanvankelijk heel blij met zijn 'vurige en wanordelijke' maar toch zeer

'Russische en oorspronkelijke' *Nacht van Sint Jan*, zoals hij de compositie doopte. In zijn brieven legde hij graag uit hoe hij de bijeenkomst van heksen muzikaal wilde verklanken, met de bijbehorende jubelzang bij de aankomst van de duivel en het losbarsten van de heksensabbat. Hij beseftte wel dat zijn muziek iets 'te chaotisch' was, en grapte zelfs dat hij voor deze *Sint Jansnacht* 'van het conservatorium zou kunnen worden geschopt'. Des te groter was zijn teleurstelling toen zijn collega's de nieuwe compositie niet begrepen en zelfs volledig afkeurden. Hij weigerde de muziek te veranderen en gebruikte diverse fragmenten later in de opera *Jaarmarkt van Sorotsjinskaja*.

Na het overlijden van Moesorgski maakte Nikolaj Rimski-Korsakov zijn eigen versie van *Sint Jansnacht*, en doopte deze om in *Nacht op*

Heks - Illustratie uit 'Zjivopisnaja Rossija' 1897

De belangrijkste thema's bleven weliswaar bewaard maar de meest scherpe dissonanten en snijdende harmonieën werden verzacht of verdwenen helemaal

de kale berg. In de Kronieken van mijn leven legde de inmiddels gerenommeerde componist uit dat zijn doel was om er een enigszins uitvoerbaar orkeststuk van te maken door 'het beste te bewaren' en 'zo weinig mogelijk toe te voegen'. Ondanks zijn goede voornemens klinkt het resultaat heel anders dan Moesorgski's oorspronkelijke *Sint Jansnacht*. De belangrijkste thema's bleven weliswaar bewaard maar de meest scherpe dissonanten en snijdende harmonieën werden verzacht of verdwenen helemaal. In plaats van een onstuimige, ongeremde en fantasmagorische klankexplosie van Moesorgski, kregen de eerste luisteraars in 1886 een veel beter georkestreerde en welluidender maar iets minder duivelser heksendans te horen. Rimski-Korsakovs talent voor orkestratie droeg bij aan de populariteit van zijn bewerking die nog steeds veel bekender is dan de oorspronkelijke versie.

Onbegrensd virtuoos

Pjotr Tsjaikovski is geen componist bij wie men meteen aan muzikale tegenslagen denkt. Toch kon zijn muziek ook niet altijd op begrip van spelers en critici rekenen. Bij zijn *Vioolconcert* leek het er zelfs op dat het de concertzalen nooit zou bereiken. Het concert werd opgedragen aan de Leopold Auer, maar deze beroemde violist bedankte voor de eer en verklaarde de nieuwe compositie onspeelbaar. Hij vond

zijn vioolpartij onnodig ingewikkeld en, met uitzondering van het eerste deel, helemaal niet bij het instrument passen. Voor zijn tijdgenoten vormde de virtuositeit van dit driedelige concertstuk inderdaad een grens die niet iedereen kon slechten. Pas na de Weense uitvoering van Adolph Brodsky in 1881 waagden meer musici (onder wie Auer) zich aan dit 'onspeelbare' *Vioolconcert*. Het halsbrekende derde deel, dat de muziekcriticus Eduard Hanslick ooit als 'veel te Russisch' bestempelde, behoort nog steeds tot het meest uitdagende in het vioolrepertoire. Tegenwoordig hoort dit concert bij de verplichte repertoirestukken van het Internationale Tsjaikovski concours. Zijn lyrische, op Russische volksliederen geïnspireerde tweede deel wordt vergeleken met de zangerige melodieuze passages uit de beroemde pianoconcerten en symfonieën van de componist.

Grenzeloos melodieus

Tien jaar eerder (en precies op het moment dat de gedesillusioneerde Moesorgski zijn *Sint Jansberg* in de la moest opbergen) werd Tsjaikovski bijna ziek van de kritiek op zijn *Eerste symfonie*. Pas na de grondige bewerking van 1874 kreeg de symfonie zijn huidige gestalte, met talloze lyrische, weemoedige en aangrijpende melodieën die Tsjaikovski zo eigen zijn. De bijnaam *Winterdromen* komt uit de bijnamen van de componist en zijn

herinneringen aan winterse taferelen, grenzeloos uitgestrekte winterse landschappen tussen Votkinsk en Sint-Petersburg, vallende sneeuw en dagenlange winterreizen met een postkoets. Zo noteerde Tsjaikovski bij het eerste deel dat hij bij het componeren van een winterse weg droomde, en bij het tweede deel dacht aan de somberheid van een mistig landschap in het schemerdonker. De meest bekende muziek van de symfonie komt uit het warme Scherzo-deel. Met de bewerking van het Russische lied over bloemen in de feestelijke finale sluit Tsjaikovski deze melodieuze, melancholieke, vreugdevolle en - volgens de eerste reacties van het publiek en muziekcritici – 'echte Russische' symfonie af. Een enthousiaste recensent beweerde zelfs dat 'men uit elke maat kon horen dat deze muziek door een Rus was gecomponeerd'. Opmerkelijk genoeg was de *Eerste symfonie* ook chronologisch gezien de eerste Russische klassieke symfonie. Ze legde meteen de lat hoog en wakkerde de belangstelling aan voor de Russische muziek in het Westen. Volgens Tsjaikovski was 'de symfonie de meest lyrische van alle muziekvormen'. Alleen in een symfonie kon de componist 'uitdrukking geven aan iets waar geen woorden voor bestonden, maar wat uit de ziel kwam en uitgesproken wilde worden'.

Olga de Kort

Foto: Marco Borggreve

Stanislav Kochanovsky, Dirigent

Geboren: Sint-Petersburg, Rusland

Studie: Glinka Koorschool; Rimski-Korsakov Conservatorium Sint-Petersburg, compositie, orgel, opera- en orkestdirectie

Doorbraak: 2010, als chef-dirigent in Kislovodsk

Gastdirectie: Mariinsky Orkest Sint-Petersburg, filharmonische orkesten van Moskou en Sint-Petersburg, Russisch Nationaal Filharmonisch Orkest, Accademia Nazionale di Santa Cecilia Rome, Radio Filharmonisch Orkest, radiosymfonieorkesten Frankfurt en Finland, Orchestre National de Lyon

Operaproducties: Mikhailovski-theater Sint-Peterburg, Mariinsky Theater, Coliseum-theater Londen, Prins Igor/Borodin (De Nationale Opera) met Rotterdams Philharmonisch Orkest, Jevgeni Onegin/Tsjaikovski (Verbier Festival), Pique Dame/Tsjaikovski (Opernhaus Zürich), Iolanta/Tsjaikovski (Maggio Musicale Fiorentino)

Debuut Rotterdams Philharmonisch: 2015

Simone Lamsma, Viool

Geboren: Leeuwarden

Studie: Yehudi Menuhin School bij Hu Kun; Royal Academy of Music in Londen bij Maurice Hasson

Prijzen: Internationaal Vioolconcours Indianapolis (2006), Benjamin Britten International Violin Competition (2004); Oskar Back Vioolconcours (2003)

Solodebuut: als veertienjarige bij het Noord Nederlands Orkest met het Eerste vioolconcert van Paganini

Gesoleerd bij: London Symphony Orchestra, Academy of St Martin in the Fields, Wiener Symphoniker, Chicago Symphony Orchestra, Cleveland Orchestra, Symfonieorkest van São Paulo, Hong Kong Philharmonic Orchestra, Koninklijk Concertgebouworkest

Premières: vioolconcert *And the centuries surround me with fire...* van Matijs de Roo; Vioolconcert van Michel van der Aa

Instrument: 'Mlynarski'-Stradivarius uit 1718

Debuut Rotterdams Philharmonisch: 2009

Foto: Otto van den Toorn

AGENDA

zo 20 maart 2022 • 10.30 uur

Music for Breakfast No.4

Nielsen Serenata in vano

Svendsen Twee Zweedse volksmelodieën

Sibelius En saga

vr 1 april 2022 • 19.00 uur

za 2 april 2022 • 19.00 uur

zo 3 april 2022 • 14.00 uur

Ahoy RTM Stage

The Lion King in Concert Live to Film

zo 10 april 2022 • 13.15

en 15.00 uur

Peer Gynt (4+)

dirigent **Adam Hickox**

acteur **Rogier van Erkel**

film- en tekenbeelden **Janneke Swinkels**

en **Tim Frijsinger**

Grieg Peer Gynt (delen)

do 14 april 2022 • 19.30 uur

vr 15 april 2022 • 19.30 uur

za 16 april 2022 • 19.30 uur

dirigent **Jan Willem de Vriend**

sopraan **Lydia Teuscher**

alt **Ingeborg Danz**

tenor **Jeremy Owenden**

tenor **James Gilchrist**

bariton **Dietrich Henschel**

bas **Florian Boesch**

koor **Laurens Collegium**

Bach Matthäus-Passion

vr 22 april 2022 • 19.30 uur

dirigent **Yannick Nézet-Séguin**

Wotan **Michael Volle**

Loge **Gerhard Siegel**

Alberich **Samuel Youn**

Mime **Thomas Ebenstein**

Fricka **Karen Cargill**

Wagner Das Rheingold

zo 1 mei 2022 • 14.15 uur

dirigent **Yannick Nézet-Séguin**

sopraan **Christiane Karg**

mezzosopraan **Karen Cargill**

Alma Mahler Lieder en

Gustav Mahler Vierde symfonie

ORKESTLEDEN

Chef-dirigent

Lhav Shani

Eredirigent

Yannick Nézet-Séguin

Eerste viool

Igor Gruppman,

concertmeester

Marieke Blankestijn,

concertmeester

Quirine Scheffers

Hed Yaron Meyerson

Saskia Otto

Arno Bons

Mireille van der Wart

Shelly Greenberg

Cor van der Linden

Rachel Browne

Maria Dingjan

Marie-José Schrijner

Noëmi Bodden

Petra Visser

Sophia Torrenga

Hadewijch Hofland

Annerien Stuker

Alexandra van Beveren

Koen Stapert

Tweede viool

Charlotte Potgieter

Cecilia Ziano

Frank de Groot

Laurens van Vliet

Tomoko Hara

Elina Staphorsius

Jun Yi Dou

Bob Bruyn

Letizia Sciarone

Eefje Habraken

Maija Reinikainen

Sumire Hara

Wim Ruitenbeek

Babette van den Berg

Melanie Broers

Altviool

Anne Huser

Roman Spitzer

Maartje van Rheeden

Galahad Samson

Kerstin Bonk

Lex Prummel

Janine Baller

Francis Saunders

Veronika Lénártová

Rosalinde Kluck

León van den Berg

Cello

Emanuele Silvestri

Joanna Pachucka

Daniel Petrovitsch

Mario Rio

Gé van Leeuwen

Elco Beinema

Carla Schrijner

Pepijn Meeuws

Yi-Ting Fang

Contrabas

Matthew Midgley

Ying Lai Green

Jonathan Focquaert

Robert Franenberg

Harke Wiersma

Arjen Leendertz

Ricardo Neto

Fluit

Juliette Hurel

Joséphine Olech

Désirée Woudenberg

Hobo

Remco de Vries

Karel Schoofs

Hans Cartigny

Anja van der Maten

Hobo/althobo

Ron Tijhuis

Klarinet

Julien Hervé

Bruno Bonansea

Jan Jansen

Klarinet/ basklarinet

Romke-Jan Wijmenga

Fagot

Pieter Nuytten

Lola Descours

Marianne Prommel

Fagot/contrafagot

Hans Wisse

Hoorn

David Fernández

Alonso

Wendy Leliveld

Richard Speetjens

Laurens Otto

Pierre Buizer

Trompet

Giuliano Sommerhalder

Alex Elia

Simon Wierenga

Jos Verspagen

Trombone

Pierre Volders

Alexander Verbeek

Remko de Jager

Tuba

Hendrik-Jan Renes

Pauken/slagwerk

Randy Max

Danny van de Wal

Ronald Ent

Martijn Boom

Adriaan Feyaerts

Harp

Charlotte Sprenkels